

Cikkgyűjtemény a halálozások helyzetéről

Kulcsszavak: halálozás, halálokok, statisztika, Európa, nemzetközi

Tuberkulózis miatti halálozás a WHO Európai Régiójában a pandémia idején – Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe 2024. 2022 data

WHO European Region – European Centre for Disease Control and Prevention,
Copenhagen/Stockholm, 21 March 2024 (202 p.)

Forrás Internet-helye: <https://www.who.int/europe/news/item/21-03-2024-the-untold-story--new-report-reveals-7000-additional-tb-deaths-during-covid-19-pandemic> ;
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/tuberculosis-surveillance-and-monitoring-europe-2024-2022-data> ;
https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/TB_Surveillance_Report_2024.pdf

A pandémia három évében, 2020 és 2022 között a tuberkulózis miatti túlhalálozás Európában csaknem 7.000 volt. Az incidencia az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség (EGT) országai közül Romániában (48,7/100.000), Litvániában (26,3/100.000) és Lettországon (17/100.000) a legmagasabb. Az EU/EGT-ben az átlag 8,0/100.000.

Az incidencia a WHO Európai Régiójában 25/100.000. Ez elsősorban a szovjet utódállamokban előforduló magas esetszámnak tulajdonítható (Oroszországban 52,2/100.000), Ukrajnában 49,3/100.000, Türkmenisztánban, Tadzsikisztánban és Üzbekisztánban (országoként több mint 40/100.000).

2022-ben a WHO-Europe 53 tagállama közül 38 jelentette a tuberkulózis esetszámok növekedését. A teljes esetszám meghaladta a 170.000-et (2021: 166.000 eset), amelyek közül több mint 36.000 esetet az EU/EGT-ből jelentettek (2021: 33.500).

A halálokok statisztikája Európában 2021-ben

Eurostat, 25 March 2024

Forrás Internet-helye:

<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240325-2>

2021-ben az Európai Unióban 5,3 millió haláleset történt. A fő halálokok: a keringési betegségek, a rák és a COVID19 voltak. A halálesetek száma keringési betegségeknél 1,71 millió (az összes halálozás 32%-a), rákos megbetegedéseknél 1,14 millió (22%), koronavírusnál 0,57 millió (11%). Ez a három betegség az összes halálozási ok 65%-át tette ki. További vezető halálokok: légzőszervi betegségek: 0,32 millió haláleset, 6%; külső okok: 0,23 millió, 4%; emésztőrendszeri betegségek: 0,21 millió, 4%; mentális és viselkedési zavarok: 0,19 millió, 4%; endokrin, táplálkozási és anyagcsere-betegségek: 0,17 millió, 3%.

***Halálokok Svájcban 2021-ben és 2022-ben – Todesursachenstatistik 2021 – 2022 ;
Csecsemőhalálozás és az újszülöttek egészsége 2022-ben Svájcban***

Bundesamt für Statistik (BFS)

Medienmitteilung, 17. 4. 2023 (4 p.) , 11. 12. 2023 (3 p.)

14 Gesundheit

Forrás Internet-helye:

Todesursachenstatistik 2021: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/aktuell/neue-veroeffentlichungen.assetdetail.24267080.html> ;

Todesursachenstatistik 2022: <https://www.bfs.admin.ch/news/de/2023-0109> ;

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/aktuell/neue-veroeffentlichungen.assetdetail.27925092.html> ;

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/statistiken/gesundheit/gesundheitszustand/sterblichkeit-todesursachen/spezifische.html> ;

Säuglingssterblichkeit, Totgeburten 2022:

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/statistiken/gesundheit/gesundheitszustand/sterblichkeit-todesursachen/saeuglings-totgeburten.html>

2021-ben a halálesetek száma 71.192 volt. A fő halálokok: szív- és érrendszeri megbetegedések (27,6%), rákos megbetegedések (23,7%), COVID19 (8,4%; 5.957 haláleset). A pandémia két első évében COVID19 miatti magas túlhalálozást regisztráltak, 2021 végétől a túlhalálozás mértéke már kevésbé volt a COVID19-hez köthető.

2022-ben Svájcban 74.425 haláleset következett be. A fő halálokok: szív- és érrendszeri megbetegedések (27,5%), rákos megbetegedések (23,1%), demencia (8,8%), légúti megbetegedések (6,1%), Covid19 (5,5%). Az 54 és 58 év közöttiek korcsoportjában 263 nő és 695 férfi követett el öngyilkosságot. Az életkor szerint standardizált halálozási ráta ebben a tekintetben nőknél 5/100.000, férfiaknál 13/100.000. Az asszisztált öngyilkosságok száma 2022-ben nőknél 945, férfiaknál 649 volt. 2021-hez viszonyítva ez nőknél 16,5%-os (+134 haláleset), férfiaknál 11,9%-os (+69 haláleset) növekedést jelent.

Csecsemőhalálozás, halvaszülések 2022-ben

2022-ben az élveszülések száma 82.371 volt. 2021-hez viszonyítva ez 8%-os csökkenést jelent (2021: 89.644 élveszülés). A 22. terhességi hét utáni halvaszülések száma 359 volt. A halvaszülések rátája 2022-ben 4,3/1.000 szülés, 2021-ben 4,4/1.000 szülés. A csecsemőhalálozás 2021-ben 280, 2022-ben 311 eset volt. Ez 1.000 élveszülésre a csecsemőhalálozási ráta 3,1-ről 3,8-ra való növekedésének felel meg.

[Lásd még: *A halálokok statisztikája Svájcban, 2013. 21. sz.; 2014. 24. sz.; 2015. 23. sz.; 2016. 25. sz.; 2019. 2. sz.; 2020. 4. sz.; 2022. 6. sz.]*

A halálokok statisztikája Németországban 2022-ben és 2024 februárban

Statistisches Bundesamt (Destatis)

Pressemitteilung Nr. 441 vom 15. November 2023

Pressemitteilung Nr. 095 vom 12. März 2024

Forrás Internet-helye:

https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2023/11/PD23_441_23211.html ;

https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2024/03/PD24_095_126.html

GBE Gesundheitsberichterstattung des Bundes, 15. 11. 2023: https://www.gbe-bund.de/gbe/abrechnung.prc_abr_test_logon?p_uid=gasta&p_aid=0&p_sprache=D&p_knoten=NE3392

Németországban 2022-ben 1.066.341 haláleset következett be (2021-hez viszonyítva 4,2%-os növekedés; + 42.654 haláleset; 2021-ben összesen 1.023.687 haláleset). Fő halálokok: szív- és érrendszeri megbetegedések (33,6%, 358.219 haláleset), rákos megbetegedések (21,7%, 231.533 haláleset), COVID19 (4,9%, 52.357 haláleset; 2021-ben: 6,9%, 71.331 haláleset).

Miközben a COVID19 miatti halálozás az előző évhez viszonyítva csökkent, többen haltak meg légúti megbetegedésekben (+18%, 67.633 haláleset). Ennek döntő oka az influenzában és tüdőgyulladásban elhunytak számának növekedése (2021-hez viszonyítva + 30,8%; 2021-ben 14.137 haláleset; 2022-ben 18.498 haláleset).

A pszichés és viselkedési zavarok okozta halálozás 2022-ben az előző évhez viszonyítva +14,7%-kal növekedett, erőteljesebben, mint a halálozásé összességében. 2022-ben összesen 68.777 ember halt meg pszichés és viselkedési zavarok következtében, ezek közül 25.941 férfi, 42.836 nő. A demenciával összefüggő megbetegedések az ebben a betegségrcsoportban elhalálozottak több mint háromnegyedét tették ki (77,5%, 53.323 haláleset).

Az öngyilkosságok száma az előző évhez viszonyítva 9,8%-kal növekedett (2021: 9.215 haláleset), az öngyilkosságnak az összes halálokhoz viszonyított aránya ellenben konstansan 1% körül maradt.

A Szövetségi Statisztikai Hivatal extrapolációja szerint 2024 februárjában 87.435 ember halt meg. Ez az adat 6%-kal haladja meg a 2020 és 2023 közötti február hónapok átlagos (medián) értékét.

Az Egyesült Államokban a szegénység a negyedik leggyakoribb halálok

JAMA Intern Med. Published online April 17;

2023. doi:10.1001/jamainternmed.2023.0276

Forrás Internet-helye: <https://jamanetwork.com/journals/jamainternalmedicine/article-abstract/2804032> ; <https://news.ucr.edu/articles/2023/04/17/poverty-4th-greatest-cause-us-deaths>

David Brady (School of Public Policy, University of California, Riverside) és mt. tanulmánya szerint a szegénységi küszöb alatt élők körében magasabb az idő előtti elhalálozás kockázata. A szegénység a szívbetegségek, a rákos megbetegedések és a dohányzás után ez a negyedik leggyakoribb halálok. A kutatók a jövedelmek 1976 és 2019 közötti alakulását és annak a halálozással való összefüggését elemezték. Következtetésük szerint a szegénységi küszöb alatt élők halálozási kockázata 42%-kal magasabb, mint azoké, akik átlagjövedelemmel rendelkeznek (*Hazard Ratio* 1,42; 1,26-1,60). A több mint tíz éve szegénységi küszöb alatt élőknel a kockázati arány 1,71 (1,45-2,02).

Összefüggés a napi lépésszám és a halálozás között az amerikai időskorúak körében

JAMA Netw Open. 2023;6(3):e235174. doi:10.1001/jamanetworkopen.2023.5174 ;

March 28, 2023

Forrás Internet-helye:

<https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2802810>

Kosuke Inoue (Department of Social Epidemiology, Graduate School of Medicine, Kyoto University, Kyoto) és mt. kohorszvizsgálata 1.301 alanyra terjedt ki, átlagéletkoruk 50 év volt. Viszonyítási alap gyanánt egy 2005/2006-os amerikai felmérés adatai szolgáltak, amelynek során a résztvevők egy héti lépésszámlálót hordtak.

A köztudatban régóta tartja magát az a hit, hogy a jó egészség és a hosszú élet titka, hogy naponta tegyünk meg nyolc-tízezer lépést. A mágikus tízezer lépés az 1964-s olimpiai játékok marketing kampányából származik. Azóta a tudomány többször bebizonyította, hogy ez a célkitűzés nem realisztikus, sokan mégis ezt követik okosóráikon és applikációikon. Az aktuális felmérés szerzői három csoportba sorolták az alanyokat: az első csoport a hét egyetlen napján sem érte el a 8.000 lépést, a második csoport ezt egy-két napon, a harmadik csoport három-hét napon keresztül teljesítette. Ezt követően áttekintették, hogy a résztvevők életben voltak-e még 2019-ben. A halálozási ráta annál a csoportnál volt a legmagasabb, amely egyetlen napon sem teljesítette a 8.000 lépést, legalacsonyabb azoknál, akik a hét három napján teljesítették azt. Következtetésük szerint már az is nagy eredmény, ha valaki a hét néhány napján elég sok lépést tesz.

[Lásd még: *A napi lépésszám és lépés-intenzitás és a halálozás összefüggése az amerikai felnőttkorúak körében, 2020. 16. sz.*]

A hipochonderek korán halnak

JAMA Psychiatry. Published online December 13, 2023.

doi:10.1001/jamapsychiatry.2023.4744

Forrás Internet-helye:

<https://jamanetwork.com/journals/jamapsychiatry/fullarticle/2812786>

Egy svédországi lakossági kohorszvizsgálatban 4.129 hat éven felüli alany vett részt, akiknél 1997 kezdete és 2020 vége között az ICD-10 szerint hipochondriát diagnosztizáltak. A halálozás kockázata a hipochondriában szenvedőknél az összlakossághoz viszonyítva 84%-kal magasabb volt. A vizsgálat időtartama alatt a halálozási ráta a hipochondereknél 8,5/1.000 személyév, a nem hipochondereknél 5,5/1.000 személyév volt. A hipochonderek körében az öngyilkosság kockázata is igen magas volt (HR 4,14; 95%-KI 2,44 – 7,03).

Bipoláris zavar és halálozás

BMJ Mental Health, Volume 26. Issue 1, July 18 2023

Forrás Internet-helye: <https://mentalhealth.bmj.com/content/26/1/e300700>

Dr Tapio Paljärvi, Niuvanniemi Hospital, Kuopio és mt. tanulmánya szerint a bipoláris zavarban szenvedők körében az idő előtti halálozás kockázata az összlakossághoz viszonyítva külső okokkal összefüggésben hatszoros, szomatikus betegséggel összefüggésben kétszeres. A bipoláris zavarban szenvedők körében az alkoholfogyasztás több idő előtti halálestet okoz, mint a szív- és érrendszeri megbetegedések, a diabétesz és a rákos megbetegedések.

Szomatikus betegségekkel összefüggő fő halálokok a bipoláris zavarban szenvedők körében: alkohol (29%), szívbetegségek és stroke (27%), rákos megbetegedések (22%), légúti betegségek (4%), diabétesz (2%). A vizsgálatban résztvevő bipoláris zavarban szenvedő betegek közül 595 fő halt meg alkoholfogyasztás következtében. Ebben a körben a leggyakoribb halálokok: májbetegségek (48%), meggondolatlanság miatti alkoholmérgezés (28%), alkoholfüggés (10%).

A bipoláris zavarban szenvedők körében a leggyakoribb külső halálok az öngyilkosság (58%, ill. 740 halálestet), ezek csaknem fele (48%) a számukra felírt pszichofarmakonok túladagolásának volt tulajdonítható. A team megállapította, hogy a külső okok miatti túlhalálozás 61%-a (651) öngyilkosságra vezethető vissza. Ez a ráta nyolcszor magasabb mint az összlakosság körében.

Dr Tapio Paljärvi, Niuvanniemi Hospital, Kuopio 70240, Finland

tapiro.paljarvi@niuva.fi

Összefüggés a traumák és a halálozás, valamint a rákos megbetegedések kockázata között azonos nemű ikreknél

JAMA Surg. 2023;e231560. Published online May 17, 2023.

doi:10.1001/jamasurg.2023.1560

Forrás Internet-helye:

<https://jamanetwork.com/journals/jamasurgery/article-abstract/2805046>

A dániai regiszteralapú vizsgálat keretében két adatbank összevetésével sikerült azonosítani 3.776 olyan ikerpárt, akik közül az egyik testvér 1994 és 2018 között mérsékelttől súlyosig terjedő traumát szenvedett, a másik nem. Ezek közül 2.290 ikerpár (61%) adatait sikerült értékelni, akik megfeleltek a bemeneti kritériumoknak, melyek szerint hat hónappal a traumát követően még mindketten életben voltak.

724 ikerpárnál (32%) az előzetesen traumát szenvedett testvér betegedett meg vagy halt meg, 544 párnál (24%) a nem érintett testvér. A haláletesek szeparált elemzése szerint a haláletesek és immun/rákos megbetegedések esethányadosa az érintett ikerpároknál 1,91 (95%-KI 1,68 – 2,18), ill. 1,28 (95%-KI 1,14 – 1,44) volt. A traumát szenvedőknél egy hat hónap és 20 év közötti időszakban a halálozás kockázata kétszer akkora, az immun- vagy rákban való megbetegedés kockázata 30%-kal magasabb volt, mint a nem érintett testvéreknél.

Az optimális erőnléti edzés hatása a halálozás csökkentésére az időskorúak körében

JAMA Netw Open. 2022;5(10):e2236778. doi:10.1001/jamanetworkopen.2022.36778 ;

October 17, 2022

Forrás Internet-helye:

<https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2797402> ;

Physical Activity Guidelines for Americans (118 p.):

https://health.gov/sites/default/files/2019-09/Physical_Activity_Guidelines_2nd_edition.pdf

Division of Nutrition, Physical Activity, and Obesity, Centers for Disease Control and Prevention: <https://www.cdc.gov/nccdphp/dnpao/index.html>

Bryant J. Webber (Division of Nutrition, Physical Activity, and Obesity, Centers for Disease Control and Prevention, Atlanta, Georgia, USA) és mt. tanulmánya szerint a 65 év fölöttiek körében az erőnléti és állóképességi edzés alacsonyabb halálozással jár. Időskorúak számára hetente 2-6 egységnyi erőnléti edzés lehet az optimális.

A felmérésben 115.489 alany vett részt, többségük 65-74 év közötti nő volt. Ezek közül átlagosan 7,9 év alatt 44.794 résztvevő meghalt.

Időskorúak számára különösen kedvezőnek bizonyult az erőnléti és állóképességi edzés kombinációja, amit a guideline-ok is ajánlanak. A 65 év fölöttiekhez szóló *Physical Activity Guidelines for Americans* például az egyensúlyfejlesztő, izomerősítő aktivitásokat (a hét legalább két napján) és mérsékelttől intenzívig terjedő aerob aktivitásokat (hetente legalább 150 perces mérsékelt aktivitás vagy 75 perc intenzív aktivitás) ajánlja. Azok a résztvevők, akik az erőnléti és állóképességi edzések vonatkozásában követték az ajánlásokat, 34%-kal csökkenthették halálozási kockázatukat (HR 0,66; 2-3 egységnyi erőnléti edzés és 150-300 perc állóképességi edzés).

Elégtelen ellátás miatti halálozás a brit kórházakban

BMJ Supportive & Palliative Care ; Medscape UK, 11 July 2023

Forrás Internet-helye:

<https://spcare.bmj.com/content/early/2023/05/30/spcare-2023-004177>

Health and Care Act 2022:

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2022/31/contents/enacted>

Brit kutatók 2022. április 25. és május 1. között egy-egy napon értékelték 284 felnőttkorú, röviddel halála előtt álló beteg szükségleteinek teljesítését, akiket nem helyeztek át a palliatív szolgálatokhoz. Következtetésük szerint a speciális palliatív ellátásban nem részesülő betegeknél esetenként nem teljesítik vagy rosszul mérik fel az ellátási szükségleteket. A sürgősségi és intenzív osztályokon ellátottakat nem vették figyelembe.

A haldoklók 76%-a 75 és 94 év közötti, 54%-a nő, 98%-a fehér származású, a fő diagnózis 45% esetén rákos megbetegedés volt. Az értékelés szerint e betegek háromnegyedének (213/284) testi panaszai voltak: 24%-nál fájdalom, 24%-nál légzési panaszok, 21%-nál légúti szekréciók, 23%-nál nyugtalanság, 8%-nál émelygés/hányás. 56%-nál rossz volt a szájápolás.

86%-nak további teljesítetlen ápolási szükségletei voltak. Egyebek között: 67%-nál szellemi/lelki szükségletek, 60%-nál pszichológiai szükségletek, 18%-nál szociális szükségletek. 28%-nál hiányzott a táplálkozási/hidratálási terv.

Az értékelés szerint összességében a vizsgált betegek 93%-ának voltak nem teljesített szükségletei. 57% számára szükségessé vált volna a specializált palliatív szolgálatok beavatkozása.

Dr Simon Tavabie, Transforming End of Life Care, University College London Hospitals NHS Foundation Trust, London WC1E 6BT, UK; simon.tavabie@nhs.net

Szociális izoláció, magány, halálozás

Nature Human Behaviour, 2023;10.1038/s41562-023-01617-6 ; Published: 19 June 2023

Forrás Internet-helye: <https://www.nature.com/articles/s41562-023-01617-6>

Fan Wang (Department of Epidemiology, School of Public Health, Harbin Medical University, Harbin, P. R. China) és mt. több mint kétmillió individuumra kiterjedő metaanalízise magasfokú összhálózást állapított meg a magányos emberek körében. A 30%-os halálzási ráta erőteljesen kihangsúlyozott és mind nők, mind férfiak körében jellemző, az összlakosság és a szív- és érrendszeri megbetegedésekben szenvedők körében hasonló mértékű. Ezzel kapcsolatban 2014-ig egyetlen metaanalízis állt rendelkezésre, amely 29, ill. 26%-os összhálózást talált. Azóta számos, gyakran egymásnak ellentmondó elemzés jelent meg a kérdéstről. Fan Wang és mt. a *PubMed*, *Web of Science* és *Embase* adatbankokban kutakodva előbb 14.358 szakirodalmi forrást azonosítottak, majd abból több lépésben 90 prospektív tanulmányt választottak ki, amelyekben 2.205.199 individuum adatai szerepeltek. Az 1986 és 2022 között megjelent tanulmányok 90%-a a fejlett országokból, ezek közül is 29 az Egyesült Államokból, a többi Nagy-Britanniából, Japánból, Koreából és Finnországból származott. Összmortalitás a teljes lakosság körében szociális izoláció esetén: 1,32 (1,26 – 1,39; $P < 0,001$); összmortalitás a teljes lakosság körében magány esetén: 1,14 (1,08 – 1,20; $P < 0,001$); összmortalitás a teljes lakosság körében mindkét faktornál: 1,18 (1,05 – 1,32; $P < 0,001$).

Öngyilkosság a magányos emberek körében

Journal of Affective Disorders, Volume 352, 1 May 2024, Pages 278-280

Forrás Internet-helye:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165032724003574?via%3Dihub>

Danah Alothman (School of Medicine, University of Nottingham, UK) és mt. összesen 14.515 öngyilkossággal összefüggő haláleset és 580.159 kontrollszemély adatait értékelték. Az öngyilkosság valószínűsége nők körében mindkét csoportban kétszer olyan magas volt, mint férfiaknál. Az öngyilkossággal összefüggő halálozás az egyedülállók körében sokkal inkább a fiatalabb korcsoportnál (15-35 éve közöttiek) előrejelezhető, mint a 35-55 évesek és 55 év fölöttiek körében.

Danah Alothman: danah.alothman@nottingham.ac.uk

Légszennyezés miatti halálozás a világ négy régiójában 2015 és 2019 között
JAMA Netw Open. 2024;7(3):e2354607. doi:10.1001/jamanetworkopen.2023.54607

Forrás Internet-helye:

<https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2815655>

A keresztmetszeti vizsgálat keretében a finompor (PM_{2.5}), és nitrogén koncentráció, ill. a halálozás összefüggését vizsgálták Jiangsu tartományban (Kína), Kaliforniában, Dél-Olaszországban, és Németországban. Az elemzés során 9 millió halálesetet értékelték a 2015 és 2019 közötti időszakból.

Minél több finompor volt a levegőben, annál magasabb volt a halálozási ráta. A 100.000 lakosra jutó napi összhálaózás növekedése minden esetben 10 µg/m³ volt. A növekedés

- Németországban 0,04 (95%-konfidenciaintervallum 0,02 – 0,05),
- Dél-Olaszországban 0,10 (95%-KI 0,07 – 0,14),
- Kaliforniában 0,03 (95%-KI 0,004 – 0,05),
- Jiangsu-ban 0,01 (95%-KI 0,001 – 0,01) volt.

Nitrogén tekintetében a növekedés a koncentráció növekedésével ugyancsak 10 µg/m³ volt:

- Németországban: 0,05 (95%-KI 0,04 – 0,06),
- Dél-Olaszországban: 0,10 (95%-KI 0,05 – 0,15),
- Kaliforniában: 0,03 (95%-KI 0,01 – 0,04),
- Jiangsu-ban: 0,04 (95%-KI 0,03 – 0,05).

Ezek az effektusok a 75 év fölötti lakosság körében szignifikánsan módosultak.

***Összefüggés a benzodiazepin megvonása és a halálozás kockázata között
tartós benzodiazepin-terápiában részesülő betegek körében***

JAMA Netw Open. 2023;6(12):e2348557. doi:10.1001/jamanetworkopen.2023.48557,
December 20, 2023

Forrás Internet-helye:

<https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2813161>

Dr. Donovan T. Maust (Department of Psychiatry, University of Michigan, Ann Arbor)
és mt. 350.000 amerikai beteg biztosítási adatai alapján vizsgálták a benzodiazepines terápia megszakítása és a halálozás közötti összefüggést. Következtetésük szerint azok körében, akiktől megvonták a benzodiazepint, az elkövetkező 12 hónapban megnövekedett a halálozás kockázata. Azokhoz viszonyítva, akiktől nem vonták meg a szert, a halálozás kockázata az elkövetkező évben 1,6-szor magasabb volt. Az, hogy ezeket a betegeket egyidejűleg opioiddal is kezelték-e nem játszott szerepet.